

Österbotten, för en summa af 60 å 70 tusen rubel och derutöfver. Så beräknar man, att på denna marknad blifvit försålda mer än 50 st: hästar till ett medelpris af 100 Rub. Sr., och 250 å 300 st: till 50 Rub. samma mynt. Högsta priset för en häst har varit 1 400 rubel B. A., men då hästpriset för närvarande fallit och äfven tillgången var stor, så har förfrikt 5 å 6 hundrade rubel utgjort värdet för de bästa hästar.

10 Sammantaget har man beräknat omsättningen för nu förflutna marknad till minst *en million* Rubel B-co Assign. Räknar man dertill de smoror, som åtgått i reseomkostnader och för hyror och förtäring under marknaden, af hvilka de förra endast för de marknadsbesökande handelsmännen kunna upptagas till 40 å 50 tusen och hyrorna till 5 tusen rubel, så måste medgifvas, att väl Kuopio marknad försvarer sin plats bland landets förnämsta.

Så glädjande än en sådan handelsrörelse är, så inses dock, att den vittnar om behofvet af flera städer och lättare kommunikationer i denna landsort. Endast handelsbytet af kolonialvaror mot Ryska produkter bevisar för en häraf oberoende handelsrörelse, ehuru nedslående det än är, att inga inhemska varor ingå i detta byte.

20 Till uppgiften på prisena i förra numret kunna vi tillägga, att råg de sednare marknadsdagarne blifvit försåld till och med till 15 1/2 rubel och derunder samt smör till 6 rubel. Ännu förtjenar anföras, att med unnantag af några snatterier intet brott blifvit under marknaden begånget, samt att en individ blifvit kullkörd lindrigt skadad, men för öfrit inga olyckor inträffat.

Bland nöjen under marknadshvimlet har en musikalisk soirée, gifven af Hr. Lagi, utgjort det förnämsta. En ren och stark ton samt ett flärdfritt och uttrycksfullt föredrag vittna om Hr. Ls. goda anlag, för 30 hvilkas förmonliga utveckling skulle fordras, att han egde ett fädernesland, der konsten vore gynnad och hyllad af det allmänna och allmänheten. Ref. har hört en pålitlig domare, Ghys, med bifall yttra sig öfver Hr. Lagi spel. Men omständigheterna göra detta endast så mycket mera nedslående, då man genom sådant omdöme förvissas, att en lofvande konstnärstalang i Finland är på orätt ort. Ett särskildt anspråk på tacksamhet har Hr. L. förvärfvat sig härstädes genom sin goda ifver såsom sånglärare, af hvilken soiréen företedde öfverraskande god framgång. Det är att hoppas, att Hr. L. icke låter denna soirée blifva den första och sista, då säkert hvarken de älskvärda musikalskarinnor, hvilka nu biträdde Hr. L., eller allmänheten skall upphöra att visa sin kärlek för en så ädel och å denna ort sällspord njutning.

40

179 FATTIGDOM OCH HÖGFÄRD.

Saima n:o 4 23.1 1845

Det finnes i fäderneslandet en allmänt herrskande fäfänga, hvars frukt ofta nog är en till fattigdom gränsande bekymmerfull samhällsställning för mängden af de individer, hvilkas lefnadsbana af densamma bestämmes. Huru skarpt det än må låta, är det derföre icke origligt att 50 beteckna detta förhållande öfverhufvud med det till ordstäf vordna »fattigdom och högfärd.»

Vi mena här den hos föräldrar af de mera bildade samhällsklasserna rådande hågen att uppfostra sina söner, huru många de än äro, för embetsmannabanan. Det torde vara exempellöst, att en tjensteman i landet någonsin skulle sökt inleda sin son på industridkarens bana,

hos honom väcka aktning för denna samhällsklass och dess allmännyttiga sträfvanden, kärlek för dess oberoende samhällsställning, rikta hans förberedande studier till duglighet för ett industriellt yrke. Och huru många föräldrar utom embetsmannaklassen anse också icke för den högsta lycka att tränga en eller flera söner in på tjenstemannabanan. Mindre possessionater, lägre tjenstemän och handverkare på landet ända till bonden och torparen drömma, såsom om den högsta fröjd, om den dag, då de skola se sin son i presterlig skrud, höra honom förväna församligen med en lånad predikan. Den mera lefnadsferarne stadsbon af hvarje samhällsklass finner redan prestaembetet alltför litet lysande, hör i andanom sin kära son kallas hofråd och ser en orden i hans knapphål. Sådant är sträfvandet på alla håll, och det finnas få föräldrar förståndiga nog att anse en driftig och insigtsfull handlande, fabrikant eller handverkare för jemngod med någon af nämnda lysande funktionärer eller deras vederlikar.

10

En sådan fäfänghetsanda tillhör icke uteslutande det kära fäderneslandet. Den är i flera stater lika allmän, förnämligast der, hvarest en herrskande byråkrati utgör den enda inflytelserika samhällsklass. Så säger t. ex. en ganska insigtsfull författare om förhållandet i Österrikiska staterna:

20

»Vida mera tillfredsställande utsigter erbjuder embetsmannabanan, som loftar individen en säker plats, om han efter sexton års förberedande studier ännu offerar på praktiken 10 å 12 år, för att efter deras förlopp blifva anställd med en lön af 400 gulden. Så har han med denna ringa lön börjat banan till de högsta embeten i staten, till titlar och ordnar, ja till och med till adelskap. Men daglig erfarenhet visar, huru få som hinna en högre plats, om de äro inskränkta till sin talang såsom den enda rekommendation. Vål sker det stundom, att någon lycklig omständighet lemna talangen rum att utveckla sig och bryta sig en bana, hvilken andra oakadt rikedom och protektioner icke förmå att vandra; men huru få exempel af detta slag har icke Österrike att uppvisa, och huru fördunklas de icke af det elände, som är den lägre tjenstemannens lott, då till hans ringa lön kommer en stor familj. Oakadt de mångfaldiga exemplen af sednare slag, vill likväl hvar och en snappa åt sig en liten syssla, tror hvar och en sin lefnadslycka kunna fotas endast på ett embete. Der är härvid icke nog, att föräldrarna underhålla sin son under den långa studietiden, de nödgas ännu understödja honom utexaminerad och fullmyndig – Och hvad hafva de sjelfva vunnit genom sina uppoffringar? Kanske sonen i sin tur understödja dem? – Nej – Kan han försörja dem på deras ålderdom? – Nej, – han kan det icke, utan måste, ifall han är ädelsinnad nog att vilja draga försorg om dem, tillgripa någon binäring, för att förvärfva dem och sig sjelf det nödvändiga, hvartill hans tjenst sällan eller aldrig förhjelper honom. – Men de flesta söka på tjenstemannabanan att vinna mindre en oberoende samhällsställning, än ett anseende, hvilket intet annat stånd förmår gifva dem. – Finna de här icke medel att lefva lysande, så anse de för en ersättning att genom sitt embete göra sig viktiga i mängdens ögon.»

30

40

Till större eller mindre del har detta sin tillämpning äfven i vårt land. Tidens allmänna anda verkar väl för erkännandet af arbetets ära, men många omständigheter motarbete här densamma. Mot det ringa anseende, den obetitlade industriidkaren åtnjuter från byråkratiens sida, förmår han icke söka en motvigt inom eget stånd, då ännu industrin ligger i sin linda och bland detta sednare finnas så få män,

50

10 hvilka genom insigt och erfarenhet samt större industriella företag och förmögenhet kunna tillvinna ståndet ett högre erkännande. Handelsklassen gör väl häri till en del ett unnantag, och städer finnas i landet, der en tjenstemans ringa lott anses för mindre än intet i jemförelse med den förmögna handlandens. Men få äro de individer, hvilka i öfriga näringar förmå arbeta sig upp öfver den för dagen arbetande handtverkarens eller jordbrukarens anspråkslösa samhällsställning. Den ringa aktningen utifrån öfvergår till näringsidkarena sjelfva, så att det snart hör till unnantagen, att en handverkare, hvilken vunnit någon

20 förmögenhet, vidblifver sitt yrke. Han förskaffar sig handelsrättigheter, eller blir possessionat eller sätter sig i ro för att lefva såsom stor husegare och kapitalist, och med dessa nya värdigheter följer då äfven ett nytt lefnadsätt, hvars omkostnader icke tagits med i beräkning, men som vanligen bringar denna falska ärelystnad i smått till tiggarsafven.

30 Skulle icke en lika falsk fåfänga tillsluta den publika tjenstemannens mun, så tro vi, att få bland dessa finnas, hvilka icke högt skulle föredraga industriidkarens andliga och materiella oberoende framför sin egen belägenhet. Tjenstemännens löner äro väl i Finland jemförelsevis stora nog, men de äro dock vanligen i förhållande till lefnadskostnaden otillräckliga. Denna förhöjes, om i en familj finnas flera söner, hvilka alla såsom vanligt skola uppdragas för tjenstemannabarnan, till en grad, som vida öfverstiger tillgångarne. Allför ofta skifta derföre otillfredsställda kreditorer tjenstemannens efterlemnade bo, äfven sedan han till 65 års ålder tråkat vid en underordnad beställnings

40 enformiga och mekaniska förrättningar. Pensionen för enka och barn är väl en välkommen nödhjelp, men också med få unnantag intet mera. Faller husfadren tidigare unnan, så hinner den sällan till familjens nödtorfligaste underhåll, aldrig till någon omkostnad för barnens uppföstran. Under medvetandet om allt detta tråkar embetsmannen sin bana fram, utan några framstående prof af sin verksamhet, hvilken spårlöst försvinner i det helas mekanism, utan någon möjlighet att i ett ökad

50 tadt välstånd för sig och de sina se en källa till belåtenhet öfver den ansträngda mödan. Äfven erkännandet från Statsstyrelsens sida kan, såsom all dylik värdering af förtjensten, sällan uppskatta, hvad som går utöfver det noggranna fullgörandet af tjenstens mekanik, och titeln och orden gifva en otillräcklig ersättning för det icke tillfredsställda behovet, att ega fritt utrymme för den inneboende förmågan, och det saknade medvetandet, att på grafvens brädd hafva alla jordiska bekymmer avslutade.

Huru annorlunda utfaller icke industriidkarens verksamhet i lifvet, om han med aktning för sitt stånd och kärlek för det valda yrket förenar redlighet, insigt och erfarenhet. Han har ett obegränsadt utrymme för användandet af sin förmåga. Hans ansträngningar öka för hvarje stund hans utsigter till en lugn och bekymmerlös ålderdom och till en säker framtid för hans närmaste omvårdnad. Han ser för hvarje stund sitt arbete bära en frukt, hvaraf han omedelbart kan njuta, och som åter är ett frö till en ny och än mera tillfredsställande verksamhet. Man säger kanske; industriidkaren arbetar för sig, embetsmannen för det allmänna. Men intet är mera falskt. Embetsmannen måste vara ställd på en hög plats, för att kunna ega en så inflytelserik verksamhet för det allmänna, som industriidkaren kan förvärfva sig. Den förre sträfvar väl omedelbart för det allmänna, och staten tilldelar honom så mycket af det allmännas egendom, som anses böra tillfredsställa hans enskilda behof. Den sednare deremot arbetar skenbart endast för sitt

eget bestånd. Men ju mera vidsträckta hans företag äro, desto mer arbetar han äfven för det allmänna, icke blott genom att lemna materialet att fylla de såkallade tärande samhällsmedlemmarnes behof, utan äfven genom att gifva andra närande samhällsklasser tillfälle till deras krafter användande och förnämligast genom att föröka nationalförmögenheten på samma gång, han förökar sin egen. Det är dock icke genom egen vinning af hvarje slag detta utföres. Till och med den tillfälliga förtjensten från utlandet är icke här det förnämsta. Men att bryta nya banor för den inhemska industrin eller utvidga de förhandenvarande, detta utgör industriidkarens blifvande förtjenst af samhället, en förtjenst, hvars verkningar oftast äro mera framstående än frukterna af embetsmannens slentrianarbete, och hvars ära i hvarje fall kan mäta sig med det sednares. Det är något stort deri, att genom insigt och drift hafva öppnat nya näringskällor för sitt land, hvilkas tillflöde med hvarje sekel förökas, att icke blott för det närvarande hafva beredt hundradetal arbetsamma landsmän en säker utkomst, utan för dessas barn och barnabarn till hundradetusendetal hafva gjort lifvets omsorger lättare och beredt dem vägen till den högre själsbildning, som äfven vanligen är välståndets följeslayerska. Och att göra detta icke som ett åliggande, hvars åsidosättande medförer näpst, utan af eget fritt beslut och af håg för en nyttig verksamhet, att om möjligt icke hafva rådfrågat blott egen vinning, utan en fördel, som äfven är hjälpbehöfvande likars och fäderneslandets – detta är en verksamhet så ärorik, som någon vara kan, den må då erkännas af samhällets utmärkelser eller icke. Lägg dertill, i motsats mot embetsmannaslentrianens förslafvande och petrificerande inverkan på människosinnet, den friska rörligheten och omvexlingen i industriidkarens lif samt det stolta medvetande, hans oberoende, fria samhällsställning medförer, och det visar sig lätt, att industrin lemnar ett lika mycket större utrymme än embetsvägen för människans krafter och förmåga, som dess belöningar äro mera säkra och värderika. 10

Dessutom höjes ännu värdet af detta oberoende under olika statsförhållanden och på olika tidpunkter af en nations utveckling. Att industrin för närvarande i Finland är den jemförelsevis mest tillfredsställande verksamhet, och att den lemnar det vidsträcktaste utrymme att gagna fäderneslandet, torde man vid något besinnande erkänna, och sednaste tidens mångfaldiga åtgärder för industrins förkofran hänvisa äfven den sjelfständiga och verksame mannen att omfatta densamma, på samma gång som denna Styrelsens omsorg måste höja aktningen för alla industriela sysselsättningar. 20

Vanligen hör man påstås, att ett industrielt yrke icke bör tillgripas af den, som saknar kapitaler. Men flera exempel gifvas, att en rik arftagare af brist på insigt och erfarenhet, kanske också till följd af en vekligare uppfostran, gått under på industriela företag, än att en insigtsfull och driftig man misslyckats af brist på kapitaler. Tillgången till penningar både hos enskilda och ur allmänna fonder är i landet icke ringa, såsom äfven bevisas af räntefotens nedsättande i åtskilliga bland de sednare. Hufvudsakliga bristen är den på nödiga insigter och erfarenhet; och den kan endast derigenom fyllas, att föräldrar, hvilka förmå gifva sina söner en vårdad uppfostran, rigta dessas undervisning till förberedelse för ett industrielt yrke. Den dubbla lärokursen i landets elementära undervisningsanstalter lemnar dem destill tillfälle. Efter fulländad gymnasialkurs är åter någon tids vistelse på utrikesort det nödvändigaste, emedan den inhemska industrins ringa utveckling icke lemnar tillfälle nog till nödig erfarenhet. En resa för sådant ändamål 30 40 50

åter blir föga kostsam, då den lärande lättast vinner sitt ändamål genom att antaga tjänst vid det ena eller andra yrket, och sålunda själf kan förvärfva sig sitt uppehälle under lärotiden. Och endast en sådan uppfostran för individer af de bildade samhällsklasserna förmår skänka industrin det anseende, hvilket den ännu i Finland saknar, och hvars frånvaro isynnerhet nedtrycker densamma.

10 180 ÄR OFFENTLIGHET VID DOMSTOLSFÖRHANDLINGAR I FINLAND TILLÅTEN?

Saima n:o 5 30.1 1845

Mången, hvilken det är bekant, huru ifrigt man i andra länder fastän ofta förgäfvos sträfvat att vinna offentlighet vid rättegångar, och som känner den gängse seden i eget land, lär med oss hafva ansett det för afgjord sak, att lagen skulle förbjuda hvar och en till målet icke hörande person tillträde till en domstolsförhandlingar. Man må lemna 20 Engelmän och Fransoser erkänna den vara ett nödvändigt vilkor för rättvisans lagenliga handhavande, eller med Preussens provincialständer och kyrkosynoder besluta, att så väl dylika församlingars vota som domstolars förhandlingar böra begrafvas i djupaste mörker. Frågan har dock sitt intresse, betraktad endast från synpunkten af i detta afseende bestående lag.

Man finner härom i det lärorika arbetet »Bidrag till den Svenska Samhällsörfattningens Historia»¹ följande afgörande yttranden.

»Hela tingsmenigheten egde i öfrigt närvara vid Tinget eller ovilkorligen till det minsta, såsom dess representanter, ett visst antal män från 30 rättssamfundens mindre fördelningar: i motsatt fall var det ej »laga Ting.» Domaren hade alltså ej någon domsrätt annorledes än i närvaro af rättssamfundet. Det skulle åhöra och vittna, hvad gjordt var å Tinget, och vid alla ting, så väl som ock vid domstolarne i städerna, var rättegången alltså *offentlig*.

Och uti en härtill fogad not tillägger författaren:

»Offentlighet är ostridligt ännu i dag en grundsats för svensk 40 *muntelig* rättegång vid hvarje domstol, som antingen så väl undersöker som dömer eller blott undersöker, och således äfven vid Hofrätten för de mål, densamma såsom första instans upptager.

¹ Denna Hr. Professor J. J. Nordströms lika lärda som lärorika skrift är af art, att med nytta och nöje kunna läsas äfven af andra än lagkunnige män. Väl kan dess stora värde rätt uppskattas endast af vetenskapsmannen, och det har äfven i Sverige vunnit ett erkännande, som kanske ingen vetenskaplig produkt af Finsk man egt alltsedan Porthans och Calonii tider. Det är oss bekant, att det äfven i Tyskland blifvit känt af dem, som egnat sin kärlek och sina studier åt den Germaniska rätten, hvilken derstädes länge nog blifvit unnaskymd af den Romerska. Annat kan icke heller väntas af den första och enda omfattande Svenska Rättshistoria; och det är smickrande för nationalstoltheten, att sålunda se Finlands invånares 50 tacksamhet bevisad för den skänk af Svenska lagstiftningens fördelar. Finland ärlt från föreningen med Sverige. Men oberoende af dess lärde vetenskapliga värde, har detta arbete äfven genom dess enkla anordning och klara framställningssätt blifvit läsbart för hvarje bildad. Det tillfredsställande att få erkänna detta och i Hr. Nordströms arbete åberopa en af de få produkter, som åt den större allmänheten lemna någon kännedom om verksamheten vid landets Universitet. Också finnes näst landets historia ingen litteratur, som för denne allmänhet bör ega ett högre intresse, än en framställning af »samhället sådant det visar sig i lagarne och såsom det – uti och jemte dem utvecklat sig på sin egendomliga rot.»